

Bestuursleden en coördinatoren

Hugo Waeterschoot, voorzitter
en coörd. Beleidswerkgroep
03/455 22 12 - 0477/33 23 30
hugo.waeterschoot@scarlet.be
Erlend Hansen, secretaris
0472/78 20 58- erlend.hansen@skynet.be
Sofie Calcoen, penningmeester
sofie.calcoen1@gmail.com
Rolph De Ceulaer, coördinatie beheer
rdeceulaer@hotmail.com
Maurice De Neve, beheer Fort 7
maurice.deneve1@gmail.com
Rudi Leemans, beheer Groen Neerland
03/828 43 16-rudolf.leemans@telenet.be
Niels Schild, coördinator communicatie
natuurpunt.zuidrand@gmail.com
Lucy de Nave, bestuurslid
03/237 99 52-Lucy.denave@gmail.com
Nicole Boussemaere, bestuurslid
013/30 85 47
nicole.boussemaere@gmail.com
Maggy Troffaes, bestuurslid
03/827 83 60-maggy.troffaes@skynet.be
Floris Van Volsem, bestuurslid
03/455 23 05 -mariannejmm@gmail.com
Els Wynants, bestuurslid
0497/42 74 29-wynantsels@gmail.com
Stany Marichal, bestuurslid
0478/56 45 84
stanislas.marichal@telenet.be

Contact beheerde gebieden

Fort 7:
Natuur: contact.fort7@zuidrand.be
Monument: Philippe Vanhove
03/825 02 43-philippevanhove01@gmail.com

Groen Neerland:
Rudi Leemans - 03/828 43 16
Groen.Neerland@zuidrand.be

Uilenbos:
Uilenbos@zuidrand.be

Edegemse beekvallei:
Edegemse.beekvallei@zuidrand.be

Redactie rAntGroen

rAntGroenverantwoordelijke:
Guido Van Boeckel
03/455 01 27-redactie@zuidrand.be

Verdeling: Stany Marichal
contactgegevens: zie bestuursleden

Verslagen te zenden naar:
Tuur Wuyls
03/449 99 11-arthurwuyts@telenet.be

Zuidrand.waarnemingen.be:
Veerle De Saedeleer,
vee_saddler@yahoo.co.uk

Omslagfoto: Waterral © Rudy Vansevenant
Foto's p.2:
boven: Bundelmycena
onder: Zwartwordende stuifzwam

We maken lokaal echt het verschil als Natuurpunt !

De vorige twee jaren hebben we ons als afdeling, ten volle ingezet op de aankoop en inrichting van het Uilenbos te Hove waar we de bezoekers kunnen laten genieten van belangrijke natuurwaarden. Samen met het Frijthout waar we de gemeente ondersteunen, heeft dit onbetwistbaar tot heel veel draagvlak gezorgd voor de open ruimte en bos, in Hove.

Maar in Wilrijk was er ook veel aandacht voor Fort 7 dit jaar ! Nog nooit hebben we zoveel bezoekers gehad die het monument en de natuur kwamen bewonderen met als absolute topper: de samen met Wilrijk ingerichte opendeur.

Dit jaar verschoof onze agenda wel wat meer naar Edegem. Samen met onze buurafdeling Oude Spoorweg konden we gronden aankopen langs de twee zijden van de Edegemse beek, waardoor een bijna 7 ha aanéénsluitend groot terrein vrijkwam. Het zal je vast niet ontgaan zijn dat we met steun van de provincie en de gemeente Edegem, hier op 24 november een grootse boomaanplant hebben gehouden. En groots was het... zowel in aangeplant oppervlak (> 6 ha), in aantal boompjes (15000) als in aantal deelnemers (rond de 1600)! De jeugd was massaal en actief aanwezig en kijkt al uit naar "het klimaatbos"... al duurt dat nog wel even. Verder in dit nummer en op onze website kan je foto's en filmpjes bewonderen van het evenement. Binnen enkele tientallen jaren zal hier een mooi gemengd loofbos verschijnen met bosranden gericht op een hoge biodiversiteit van de toekomstige fauna en flora.

Het enthousiasme en draagvlak voor bosaanplant is duidelijk geweldig groot in Vlaanderen, vermoedelijk omdat we buiten de Kempen, niet echt veel bos (meer over) hebben en het belang van bossen voor gezondheid en klimaat nu wel echt duidelijk is. Of toch niet altijd... want daags na de aanplant was er op de VRT reeds kritiek door een zelfverklaarde expert die in de pers veel gehoor kreeg voor zijn bemerking dat bosaanplant toch niet zo positief was. Alleen waren zijn aannames foutief: natuurlijk gaan we wel voor streekeigen plantgoed en laten we dat niet aanrukken vanuit Polen, noch introduceren we soorten die hier niet thuis horen, integendeel en natuurlijk gebruiken we handenarbeid voor de aanplant. Vandaar mijn oproep aan de pers om zoals het steeds hoort, enige kritische zin aan de dag te leggen want sensatie is snel gevonden. Maar er zijn nog andere bedreigingen voor het nieuwe gebied, want de burgemeester van Kontich gaf aan dat hij "een grootse ringweg" (voor nog meer verkeer) wel ziet zitten langs de Edegemse beek. De noodkreet en urgentie voor de bescherming van de resterende open ruimte in de Zuidrand van Antwerpen, wordt blijkbaar nog niet overal gevat.

Maar onze inzet voor het gebied stopt hier niet natuurlijk. Voor de komende twee jaar staat de verdere inrichting van het gebied op de agenda met wandelpaden en een vlinderbrug zodat éénieder dit stuk natuurontwikkeling kan bewonderen... waar hij of zij ook een steentje, of beter een boompje, heeft toe bijgedragen.

We nodigen je dan ook uit om op de komende Lokale Algemene Vergadering van 15 februari, onze plannen voor de toekomst van dit gebied en de verdere uitbouw ervan te komen beluisteren (zie verder in dit nummer).

Mijn oprechte dank aan al de planters en de vele vrijwilligers die deze krachttoer mee hebben begeleid (vooral Kris en Johan, want zonder hen was dit nooit zo vlot gelukt).

Hugo Waeterschoot

Lidmaatschap Natuurpunt: 30 euro per jaar te storten op rekening van Natuurpunt vzw (BE17 2300 0442 3321 BIC: GEBABEBB) met vermelding: lidmaatschap, Afd. Zuidrand Antwerpen, naam en adres. Als lid van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen ontvangt u het algemeen verenigingsmagazine Natuurblad en ons afdelings tijdschrift rAntGroen. Adreswijziging: elke adreswijziging moet rechtstreeks gemeld worden aan Natuurpunt vzw, Coxiestraat 11 - 2800 Mechelen (e-mail: Vera.Baetens@natuurpunt.be) met de volgende gegevens: lidnummer, naam, oud en nieuw adres en lid "afdeling Zuidrand Antwerpen."

Abonnement op rAntGroen: voor leden van andere afdelingen door storting van 10 euro op onze rekening met vermelding van uw naam en adres.

Indien u rAntGroen enkel elektronisch wenst te ontvangen kan u dit melden bij Stany - stanislas.marichal@telenet.be

Alle betalingen voor onze afdeling dienen te gebeuren op volgende rekening:

BE02 9799 7675 4740 BIC: ARSPBE22 van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen.

Op uw betalingen steeds reden van betaling, uw naam en e-mail adres of telefoonnummer vermelden a.u.b.

Fiscaal aftrekbare giften (min. 40 euro) dienen rechtstreeks gestort te worden op rekening

BE56 2930 2120 7588 BIC: GEBABEBB van

Natuurpunt vzw, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen met vermelding "Afdelingsfonds 3722, Zuidrand Antwerpen".

Verzekering: ieder lid is verzekerd inzake burgerlijke aansprakelijkheid bij deelname aan de Natuurpunctactiviteiten. Niet-leden gaan mee op eigen verantwoordelijkheid.

Inschrijving voor de autobustochten: de prijs is 18 of 20 euro afhankelijk van de afstand. Studenten betalen 15 of 18 euro. Alle gezinsleden tot en met 12 jaar gaan gratis mee indien vergezeld van ouders.

De eerst ingeschrevenen hebben voorrang indien de deelnemingsprijs betaald werd. Wie na storting niet mee kan, moet zo vlug mogelijk de leiding verwittigen zodat mensen die op de wachtlijst staan, kunnen meegaan.

Indien er onvoldoende inschrijvingen zijn, gaat de tocht door met eigen wagens.

Annulatie bij autobustochten: leden die door ernstige redenen niet kunnen deelnemen en uiterlijk 2 dagen vooraf de leiding verwittigen, hebben recht op een tegoedbon voor een volgende bustocht.

Annulatie bij weekends en reizen: om tijdig vervanging te vinden vragen we u om afzegging zo spoedig mogelijk te melden. Teneinde de kosten te recupereren vragen we steeds 10 % van de totale prijs bij afzegging. Bij afzegging binnen de maand voor de reis dient er minimum 25 % van de totale prijs te worden betaald of de reeds gemaakte kosten indien deze hoger liggen dan 25 %.

02.01 - 14.15u.

Fort 7, Wilrijk

Nieuwjaarswandeling

Afspraak: Legerstraat 40

Einde: niet bepaald

Nu 2020 gestart is kan je reeds een wandeling maken op ons reservaat Fort 7 om wat uit te waaien en te bekomen van de recente festiviteiten. We nodigen U uit voor een rustige wandeling met nadien gelegenheid voor het drinken van koffie, thee, wijntje of Gageleer in ons lokaal De IJsvogel om nog wat bij te praten over het verlopen jaar en plannen te maken voor het nieuwe jaar.

Mee te brengen: aangepaste kleding en stevige wandelschoenen (laarzen bij regenweer !), ook een verrekijker is aanbevolen.

Gidsen: de fortgidsen

Leiding: Lucy de Nave - 03/237 99 52 - 0485/71 73 48 (enkel op de dag zelf bereikbaar)

05.01 - 14u.

Fort 7, Wilrijk

Historische rondleiding

Afspraak: Legerstraat 40

Einde: 16.30u.

Na het uitwisselen van de nieuwjaarswensen duiken we in de geschiedenis van de forten. Wanneer is het fort gebouwd ? En waarom ? Hoe werkt eigenlijk zo'n fort ? Zorg dat je op tijd aan de ingang van Natuurpunt aan Fort 7 staat en onze gids zal u met veel plezier door de boeiende historie van de Brialmontomwalling loodsen.

Afspraak: om 14u. aan de ingang van Fort 7. Einde omstreeks 16.30 u. Huisdieren zijn niet toegelaten.

Mee te nemen: stevig schoeisel, aangepaste kledij en een zaklamp.

Gidsen: historische gidsenploeg

Leiding: Philippe Vanhove - 0477/63 67 74

11.01 - 10u. & 13u.

Uilenbos, Hove

Werkdag

Afspraak: Lintsesteenweg 461

Einde: 12u. & 15u.

Vandaag rollen we de mouwen op en voeren we beheerwerken uit in het Uilenbos.

Het broekbos in het gedeelte van de beekvallei, dient uitgedund om voorjaarsflora voldoende kansen te geven.... En dat is een intensieve taak!

De werken vandaag bestaan dus voornamelijk uit het verwijderen van overtollige opgroei van voornamelijk esdoorn en populier. We verwerken het omgezaagde hout en stapelen het gepast.

Je bent vrij om één of beide shifts mee te werken.

Meebrengen: zorg wel voor goede werkhandschoenen en beschermend schoeisel en een picknick wanneer je de 2 sessies mee doet. Wij zorgen voor soep.

Bij echt slecht weer gaat enkel de voormiddag sessie door.

Leiding: Rolph De Ceulaer - rdeceulaer@hotmail.com

Hugo Waeterschoot - hugo.waeterschoot@scarlet.be - 0477/33 23 30

Iedereen is welkom op alle wandelingen. Honden zijn niet toegestaan op onze activiteiten.
De gids/leiding treedt op als educatieve begeleider van Natuur- en Milieueducatie Natuurpunt.
Kostendelend vervoer aan 5 eurocent/km wordt op de afspraakplaats georganiseerd. ARDEA activiteiten aan 7 eurocent/km

18.01 - 18u.

Feestcafé Cantin, Hoboken

ARDEA 2.0 Kick-off

Afspraak: Krugerstraat 232

Einde: niet bepaald

ARDEA organisatie

Zie verder in dit nummer.

18.01 - 20u.

Districtshuis, Wilrijk

Werk van eigen leden - libellen

Afspraak: Bist 1

Einde: 22.30u.

Libellen zijn snel vliegende insecten die zelden van dichtbij kunnen bekeken worden. Vanavond kunt U ze bewonderen via hoogwaardige, kwalitatieve foto's en filmclips die deze volledig scherp laten zien. Eerst worden foto's getoond van de meest voorkomende libellen met commentaar over kenmerken om de soorten te onderscheiden, alsook van verse imago's en oudere imago's die veel verschillen van de afbeeldingen of foto's in gidsen.

Daarna worden foto's van de meer zeldzame libellen evenals een aantal filmclips getoond. We sluiten af met een aantal speciale of niet alledaagse waarnemingen. Nadien is er ook gelegenheid om enkele vragen te stellen.

Bijdrage in de onkosten: € 2

Voordrachtgever: Patrick Heivers

Leiding: Hugo Waeterschoot - 03/455 22 12

25.01 - 9.30u.

Fort 7, Wilrijk

Vleermuiswintertelling

Afspraak: Legerstraat 40

Einde: 15u.

Inschrijving verplicht

Als onderdeel van de vleermuiswintertellingen in gans Vlaanderen, tellen we ook dit jaar de overwinterende exemplaren op het Fort. Het is ondertussen genoegzaam bekend dat Fort 7 zeker geen Vleermuisparadijs is wat betreft overwinterende vleertjes in de gebouwen. Nochtans merken we in de zomer dat er heel wat vleermuizen voedsel zoeken en rondvliegen. Zij zitten vermoedelijk in bomen of overwinteren op andere plaatsen. Het Fort geniet om deze reden een bijzonder beschermingsstatuut vanwege de Europese Unie als Habitat gebied. Om de telgegevens over de jaren te kunnen vergelijken, wordt steeds op een gelijkaardige wijze geteld.

Wil je meetellen? Dat kan ook dit jaar!

Meebrengen: warme kleding en een goede zaklamp en eventueel een stel reservebatterijen behoren tot de basisuitrusting. De telling duurt tot +/- 15 u. zodat een picknick noodzakelijk is.

Voorinschrijving bij de leiding is aangewezen aangezien het aantal deelnemers beperkt wordt.

Activiteit is ook geschikt voor jongeren.

Leiding: Hugo Waeterschoot - hugo.waeterschoot@scarlet.be - 0477/33 23 30

25.01 - 14u.

Fort 7, Wilrijk

Historische rondleiding

Afspraak: Legerstraat 40

Einde: 16.30u.

Voor de mensen die 2 weken geleden de historische rondleiding op Fort 7 hebben moeten missen is er goed nieuws! Vandaag wordt de wandeling van toen herhaald. Je kan dus mee met de gids door het fort wandelen. We staan wel nog steeds in wintermodus, gebouwen zullen we dus niet betreden. In de plaats daarvan nemen we je mee voor een bezoek aan de wallen, dewelke nu vrij zijn van begroeiing en dus mooi hun vorm laten zien. Dat maakt het voor de bezoeker duidelijker om te begrijpen hoe het fort werkte.

Afspraak: om 14u. aan de ingang van Fort 7. Einde omstreeks 16.30 u. Huisdieren zijn niet toegelaten.

Mee te nemen: stevig schoeisel, aangepaste kledij en een zaklamp.

Gidsen: historische gidsenploeg

Leiding: Philippe Vanhove - 0477/63 67 74

26.01 - 7.45u.

Bustocht

Zeeland & Zuid-Holland (NI)

**Afspraak: 't Spant,
Boomssteenweg 333, Wilrijk**

Einde: 19u. te Wilrijk

ARDEA organisatie

Inschrijven verplicht

Een heel lange en gezonde traditie zetten we ook dit jaar weer verder, een vogelexcursie naar Zeeland en Goeree-Overflakkee. Telkens wordt het een andere tocht, natuurlijk met veel dezelfde ingrediënten zoals daar zijn een bezoek aan Brouwersdam, Plan Tureluur met ook de Inlagen aan Zierikzee, de "zwanenpolders" aan Zonnemaire, etc. In principe leggen we dit jaar het accent op Schouwen-Duiveland. Pas na de voorbereidingen worden de stop- en wandelplaatsen vastgelegd. We houden ook in de gaten wat er zoal gemeld wordt en passen de plannen daarop aan, dat kan tot op de dag zelf gebeuren. Misschien gaan we de Kuifaalscholers zoeken op Neeltje-Jans, of doen een wandeling aan Het Dijkwater. Vaste waarden zijn Roodkeelduiker, Grijszeehond, Kol-, Brand- en Rotgans en Slechtvalk. Maar het mag altijd iets meer zijn als Smelleken, Strandleeuwerik en IJsgors. Steltlopers zijn er altijd, Steenloper, Zilverplevier, etc., verder meerdere eenden en roofvogels.

Als extraatje trakteert ARDEA alle aanwezigen op enkele jeneverborrels.

Inschrijven: stort € 18/persoon vóór 12 januari, voor studenten is dat € 15/persoon. Jongeren onder 12 jaar met begeleiding kunnen gratis mee (wel inschrijven). Gezinnen betalen nooit meer dan € 60. Gelieve het bedrag over te schrijven op rekeningnummer BE02 9799 7675 4740 van Natuurpunt Zuidrand met vermelding van de namen van de deelnemers en een telefoonnummer (lieftst gsm). Picknicken doen we in een café waar ook soep te verkrijgen is.

Afspraak: vertrek om 07.45 u. aan 't Spant, Boomssteenweg 333, Wilrijk en einde rond 19 u. in Wilrijk.

Mee te brengen: verrekijker, telescoop, vogelgids, fototoestel, warme regenvrije kledij en schoeisel, picknick en enkele euro's voor soep en/of drank

Gids: Luc Van Schoor 0494/33 63 09 - lucvanschoor46@gmail.com

Leiding: Walter Van Spaendonk - 0479/98 57 77 - walter.van.spaendonk@skynet.be
Ria - 0474/81 83 53

Kleine rietgans & Brandgans - © Rudy Vansevenant

02.02 - 14u.

Anderstad, Lier

vogels spotten

Afspraak: Bist, Wilrijk

Einde: 17.00u.

ARDEA begeleiding

't Kan vriezen, 't kan dooien, maar we gaan toch naar vogels kijken in de Netevallei in de stille hoop misschien een glimp te zien van een Roerdomp, of het geluid te horen van de Cetti's zanger of de Waterral. We wandelen zoals gewoonlijk tot aan het sluizencomplex van het Netekanaal.

De excursie wordt georganiseerd vanuit de afdeling Zuidrand, in samenwerking met de regionale vogelwerkgroep Ardea, waarmee we in augustus ook samen het vogelringstation van Anderstad bezoeken. Een dubbeltje Anderstad dus!

Afspraak: om 14 u. op de parking van de Bist te Wilrijk. Start aan de parking van de vroegere melkerij rond 14.30 u. Einde rond 17 u. ter plaatse.

Meebrengen: verrekijker, telescoop, vogelgids, aangepaste kledij en stevige stapschoenen.

Gids: Tuur Wuyts : 03.449.99.11 - 0474/55 25 75

Leiding: Wim Vandeweyer - 0485/60 54 87

08.02 - 9.30u.

**UA Campus
Groenenborgerlaan**

ANKONA-ontmoetingsdag

**Afspraak:
Groenenborgerlaan 171**

Einde: 16.30u.

De ANKONA-ontmoetingsdag is hét uitgelezen moment om collega-natuur liefhebbers te ontmoeten en nieuwtjes uit te wisselen. Deze studiedag wordt samen georganiseerd met het departement Biologie van de Universiteit Antwerpen (UA).

In de voormiddag kan je kiezen tussen enkele parallelle sessie (oa rond bijenonderzoek in de Keiheuvel, VESPA-watch, verkeersslachtoffers rand Antwerpen en nachtzwaluwonderzoek).

In de namiddag worden er plenaire lezingen aangeboden.

Een greep uit het aanbod: van klimaatverandering en waterkansenkaarten tot erfgoed als inspiratie voor natuurbeheer met alles ertussen.

Gedurende de dag kan je info- en boekenstands van diverse natuurverenigingen bezoeken.

Deelname is gratis, maar vooraf inschrijven is verplicht en kan t.e.m. 31 januari 2020. Schrijf je in en bekijk het volledig programma op www.ankona.be.

Contact: Peggy Beers - 03 240 57 28 - ankona@provincieantwerpen.be
www.ankona.be - <http://nl-nl.facebook.com/ankona.provant>

09.02 - 14u.

Fort 7, Wilrijk

Historische rondleiding

Afspraak: Legerstraat 40

Einde: 16.30u.

In de koude maanden is de moeilijke keuze van wat te bekijken in Fort 7 een beetje makkelijker, omdat er dan in sommige van de gebouwen vleermuizen overwinteren en we daar dus niet binnengaan. In februari en maart bezoeken we daarom een paar andere andere plaatsen dan in de zomer: de nergens anders zo perfect bewaarde artillerie-ingang, de duidelijk omliggende oorspronkelijke geschutsofstellingen op het linkerzijfront, de betonnen flankeringsbunker van kort vóór de eerste wereldoorlog, en een flink stuk van de prachtige hoofdfrentwal. Natuurlijk geven we altijd de historische achtergrond mee, en komen we onder meer ook in het imposante reduit. Maar dit fort is sowieso elke keer een ontdekking. Als bijvoorbeeld regen en vrieskou er een ijspaleis van hebben gemaakt, is het fort alleen daarom al een bezoek meer dan waard, zelfs voor wie er al vaak geweest is.

Afspraak: om 14u. aan de ingang van Fort 7. Einde omstreeks 16.30 u. Huisdieren zijn niet toegelaten.

Mee te nemen: stevig schoeisel, aangepaste kledij en een zaklamp.

Gidsen: historische gidsenploeg

Leiding: Philippe Vanhove - 0477/63 67 74

15.02 - 18u.

Arkgemeenschap, Mortsel

LAV - kaas & wijn

Afspraak: Groenstraat 46

Einde: 22.00u.

Zie verder in dit nummer

16.02 - 7u.

Zeeuws-Vlaanderen

Ganzentocht

**Afspraak: 't Spant
Boomssesteenweg 333, Wilrijk**

Einde: 17u.

ARDEA organisatie

Aanmelden gewenst

Elke winter weer verblijven duizenden échte winterganzen uit het hoge noorden in onze contreien. Vanuit Siberië en Scandinavië komen ze naar de Zeeuwse delta afgezakt, weg van de bevroren toendra's en ijzige steppen. Op de zompige akkers en weilanden vinden ze hier nog voldoende voedsel om de winter door te komen. Dat is dan hét moment om de kolganzen, de rotganzen, de toendrarietganzen, de brandganzen (en wie weet ook een enkele roodhalsgans of kleine rietgans) van naderbij te gaan bekijken. Hoe herken je ze en welke geluiden maken ze? Hoe leven ze hier in groepen, en hoe gevoelig zijn ze voor de wijzigingen in landbouw- en natuurgebieden, en ja ook voor de klimaatverandering? Komen ze eigenlijk nog wel naar onze polders afgezakt? Waar zitten ze precies?

Op deze excursie kruipten we in de kraag van enkele doorwinterde 'ganzentellers' in Zeeuws-Vlaanderen. Tony Madou en zijn kameraad Wally sturen ons langsheen enkele minder bekende 'maar hele goeie ganzengebieden', op een boogschuit van Hulst. We trekken daarna verder doorheen de polders naar de slikken- en schorrengebieden van de Westerschelde. En natuurlijk letten we niet alleen op de ganzen, maar op alle wintervogels in de streek. Ook op Velduil en magische spreekwenzwermen dus.

Afspraak: 07:00 u – Terug ca 17:00 u. Samenkomst aan 't Spant, Boomssesteenweg 333 te Wilrijk.

Samendend rijden (0,07 euro/km/pp). Picknick meebrengen. Ook gepaste kledij, verrekijker, vogelgids, eventueel telescoop en camera. We doen ter plaatse enkele korte wandelingen over veldwegen en dijken. Aanmelden op voorhand via mail naar ardea@hobokensepolder.be is gewenst.

Begeleiding + gidsen: Wim Stappers, Kathy De Lange, Joris Van Reusel - 0486/83 62 34

21.02 - 20u.

Dieseghemhoeve, Mortsel

**cursus vogelonderzoek
basics**

**Afspraak:
Wouter Volcaertstraat 44**

Einde: 22.30u.

ARDEA organisatie

Inschrijven verplicht

Vogels kijken en herkennen is één ding, maar met de waarnemingen aan de slag gaan zodat ze nuttig worden voor de wetenschap en kennisvorming, dat is nog een andere kwestie. Sinds de digitalisering van het oude vogelaars-notitieboekje slaan grote databanken massaal veel waarnemingen op – ook van jou tijdens natuurwandelingen en observaties. Universiteiten en officiële onderzoeksinstituten gaan er maar wat graag mee aan de slag. Maar wat kunnen we er als vrijwilliger, lokale vogelwerkgroep, natuurgids zelf mee doen? Kunnen we onze vrienden en collega's ook degelijk en correct informeren, aan de hand van de website Waarnemingen.be, hoe het nu eigenlijk gesteld is met de merels, de zwaluwen of reigers in de buurt? Kunnen we zelf rapporteringen opstellen? Hoe pak je dit aan? Hoe maak je een heatmap van de buizerd? Het antwoord hierop, alsook een korte introductie tot enkele andere digitale vogel-onderzoek platformen die bestaan (Avi-map, Meetnetten...), wordt u aangereikt door Gerald Driessens van Natuurpunt-studie. Een niet te missen winterlijke avondcursus voor opgewarmde vogelaars, vogeltellers, vogelwerkgroepers en data-freaks.

Afspraak: deze éénmalige cursusavond gaat door 'bij de burens', in het Mortselse Natuurpunthuis van de Dieseghemhoeve, Wouter Volcaertstraat 44, 2640 Mortsel (vlak naast het natuurgebied Klein Zwitserland). Inschrijven en deelnameprijs: Inschrijven is nodig en de deelnameprijs bedraagt 5 euro pp. Je bent ingeschreven als je mailt met je naam en je contactgegevens naar ardea@hobokensepolder.be voor 15 februari 2020, én je de deelnameprijs overschrijft op rekening BE BE81 5230 8065 0424 van Natuurpunt-Ardea.

Coördinatie: Wim Stappers (0477/51 61 54)

22.02 - 14u.

Fort 7, Wilrijk

Historische rondleiding

Afspraak: Legerstraat 40

Einde: 16.30u.

Zie aankondiging 9 februari.

Afspraak: om 14u. aan de ingang van Fort 7. Einde omstreeks 16.30 u. Huisdieren zijn niet toegelaten.

Mee te nemen: stevig schoeisel, aangepaste kledij en een zaklamp.

Gidsen: historische gidsenploeg

Leiding: Philippe Vanhove - 0477/63 67 74

22.02 - 13u.

Fort 7, Wilrijk

Vogelkasten timmerdag

Afspraak: Legerstraat 40

Einde: 16u.

ARDEA organisatie

Inschrijven verplicht

Na een aantal succesvolle timmerdagen maken we deze keer kasten voor Torenvalken en Gierzwaluwen. De Torenvalk heeft een open kast nodig en is vrij eenvoudig te maken. Daar onze voorraad op is maken we hiervoor kasten bij. Voor de Gierzwaluw hebben we nog enkele kasten op voorraad, maar de uitnodigingen van gierzwaluw-liefhebbers om een kast te komen ophangen bij hen thuis lopen aardig binnen. Voor we die kasten hangen gaan we steeds na of de kast niet in de zon hangt en of de windrichting juist is. Pas als alle omstandigheden goed zijn heeft het hangen van een broedkast zin.

We gaan deze keer van start om 13 uur en steken samen de handen uit de mouwen tot een uur of 16. Er is hout en materiaal, maar breng best zelf een schroefmachine, een hamer en wat klein gerief mee. Drankjes en een versnapering voor de vrijwillige helpers zijn voorzien. (Ter info: tijdens de zomer- timmerdag in augustus voorzien we wat meer tijd, en trachten we weer een gezellig moment aansluitend te voorzien).

Afspraak: Fort 7, IJsvogel, Legerstraat 40, 2610 Wilrijk

Start om 13 u. einde rond 16 u. Inschrijven is nodig, via mail naar schild.niels@scarlet.be, met vermelding van naam en het aantal personen.

Coördinatie: Eddie en Niels Schild, Joris Van Reusel.

Mos - foto: Niels Schild

Middelste bonte specht - foto: Kathy De Lange

23.02 - 13.30u.

Uilenbos, Hove

Mossenwandeling

Afspraak: Lintsesteenweg 461

Einde: 16.30u.

Ons Uilenbos kent vele facetten. Vandaag nemen we de mossen onder de loep. We hebben vooral aandacht voor de algemene soorten, maar als er ergens een "specialeke" staat gaan we daaraan niet voorbij. In deze periode kapselen vele mossen, zorgen ze dus voor de voortplanting. Niet alle soorten kunnen in het veld op naam gebracht worden, maar er zijn er genoeg om ons een paar uurtjes bezig te houden.

Buiten de mossen is er het landschap om van te genieten en als er een groepje Reeën passeert of een Boomklever klappert, laten we dat niet schieten.

Als er sneeuw ligt of het vriest, dan maken we er een landschapswandeling van. Als het weer echt slecht is, neem dan even contact met Walter.

Afspraak: vertrek om 13.30 u. aan de ingang en de fietsenparking aan de Lintsesteenweg in Hove, naast nummer 461. Parkeren kan in het straatje dat naar de waterzuivering loopt (parkeren aan dezelfde kant). Google Maps: <https://goo.gl/maps/zhxKHQyCDWjyYUzv7>

Mee te brengen: loop, fototoestel, bottines of laarzen, regenkledij.

Gids: Leo Van Herbruggen en Walter Van Spaendonk

Leiding: Walter Van Spaendonk - 0479 98 57 77 - walter.van.spaendonk@skynet.be

01.03 - 9u.

Uilenbos, Hove

spechten-excursie

Afspraak: Lintsesteenweg 461

Einde: 11.30u.

ARDEA begeleiding

Dat het Uilenbos heel wat spechtensoorten herbergt is een publiek geheim. Vandaar dat we vandaag als afdeling samen met Ardea een excursie inrichten om gericht op pad te gaan op zoek naar de roep en geroffel van de spechtensoorten waarbij we ook hopen op de Middelste bonte specht natuurlijk. Evident dat we niet alleen naar spechten luisteren, de Boomklevers zijn vast en zeker ook van de partij en aangezien er nog geen bladeren aan de bomen staan en we iets vroeger starten is de kans om één of meerdere reeën of hazen te spotten groter.

Afspraak: we vertrekken om 9 u. stipt aan de ingang van de Lintsesteenweg (100 meter voor de toegang van het waterzuiveringsstation)

Meebrengen: verrekijker uiteraard en eventueel laarzen als het veel regent de weken hiervoor.

Leiding: Hugo Waeterschoot - 0477/33 23 30 - hugo.waeterschoot@scarlet.be

08.03 - 14u.

Fort 7, Wilrijk

Historische rondleiding

Afspraak: Legerstraat 40

Einde: 16.30u.

Zie aankondiging 9 februari..

Afspraak: om 14u. aan de ingang van Fort 7. Einde omstreeks 16.30 u. Huisdieren zijn niet toegelaten.

Mee te nemen: stevig schoeisel, aangepaste kledij en een zaklamp.

Gidsen: historische gidsenploeg

Leiding: Philippe Vanhove - 0477/63 67 74

08.03 - 14u.

Middelheim, Antwerpen

**Een combinatie van
natuur & kunst**

Afspraak: Middelheimlaan 61

Einde: 16.00u.

Het Middelheimmuseum ligt sinds 1950 in het Antwerpse Middelheimpark. Dit openluchtmuseum werd in de loop der jaren opmerkelijk uitgebreid. In een bijzondere setting biedt het openluchtmuseum een boeiend overzicht van meer dan honderd jaar beeldende kunst. Tot op vandaag blijft de collectie van het museum groeien met aankopen. Na een grondige metamorfose ging het vernieuwde museum eind mei 2012 weer open. Het museumterrein werd met 5 ha uitgebreid. Maggy Troffaes, natuurgids in onze afdeling en tot voor haar pensionering werkzaam in het museum, nodigt ons hier vandaag uit op een wandeling die natuur en kunst perfect combineert. Nadien kunnen we nog wat keuvelen in de gezellige cafetaria of bij mooi weer op het terras buiten.

Afspraak: om 14.00 uur aan de ingang van het Middelheimmuseum, Middelheimlaan 61, Antwerpen. Einde van de wandeling ongeveer om 16.00 uur ter plaatse.

Mee te brengen : fototoestel, loepje

Gids: Maggy Troffaes

Leiding: Lucy de Nave - 03/237 99 52 - 0485/71 73 48 (enkel op de dag zelf bereikbaar)

14.03 - 18u.

Kielpark, Antwerpen-Kiel

Halsbandparkietentelling

**Afspraak: Hoofdingang
St-Bernardsesteenweg**

Einde: 18.45u.

ARDEA organisatie

Aanmelden gewenst

De Halsbandparkiet wordt vandaag de dag meer en meer waargenomen in onze regio. Deze in 1974, samen met de Alexanderparkiet en de monniksparkiet, uit het MELI park in Brussel vrijgelaten groene en lawaaijige exoot verovert meer en meer de parken en tuinen in onze regio. De Alexanderparkiet en de Monniksparkiet hebben een kleine populatie ontwikkeld in het Brusselse gewest.

Voor de ene is het een prettige ontmoeting, maar voor de tuinliefhebber met fruitbomen is hij een minder graag gezien gast. Want deze fruit en zaad etende exoten kunnen voor heel wat overlast zorgen. Hij is ook meer en meer een geduchte concurrent geworden voor onze inheemse zaadeters. Want met hun imposante verschijning (bek) en in luidruchtige groepjes worden de meestal kleinere inheemse vogels verjaagd. We zijn nu zeer benieuwd of de spectaculaire toename van Halsbandparkieten die we in november 2019 konden vaststellen (een verdubbeling van het aantal ten opzichte van maart 2019) bevestigd kan worden of wie weet nog toegenomen is .

Vandaag organiseert ARDEA een slaapplek telling in het Kielpark waar we al enkele jaren de Halsbandparkietslaapplek monitoren met steeds toenemende aantallen. Iedereen is welkom om die avond mee te tellen. En misschien krijg je ook andere kleurvarianten te zien zoals de gele halsbandparkiet die we op 16 nov 2019 hebben kunnen waarnemen. Of wie weet krijgen we wel een Alexanderparkiet en/ of een Monniksparkiet te zien.

Aanmelden gewenst voor 10 maart via mail naar ardea@hobokensepolder.be, of telefonisch via Walter, want in geval van slecht weer wordt deze telling verplaatst naar een ander moment.

Meebrengen: wandelschoenen, verrekijker

Gids: Walter De Weger - 0495/23 77 10

15.03 - 8.30u.

Viersels gebroekt

Winter- en lentevogels

**Afspraak: 't Spant, Wilrijk
Boomsesteenweg 333**

Einde: 12.30u. ter plaatse

ARDEA begeleiding

In de eerste maanden van het jaar treden de Molenbeek en de Kleine beek, die door het Viersels gebroekt meanderen, vaak buiten hun oevers. Hierdoor ontstaan grote ondiepe plassen in de beemden, die wintergasten zoals Pijlstaart, Smient en Grote zilverreiger aantrekken. Rond half maart krijgen deze soms het gezelschap van doortrekkende steltlopers zoals Kempshaan, Tureluur of Grutto; met wat geluk laten zich dan ook de eerste lentebodes zoals Tjiftjaf, Blauwborst en Zomertaling al horen of zien.

Welke vogels we tijdens onze rondwandeling van ca. 5 km zullen ontdekken hangt uiteraard mee af van het weer in de voorgaande dagen, maar met enkele ervaren vogelspotters erbij zal er weinig aan de verrekijkers en telescopen ontsnappen. Tussendoor genieten we van het mooie landschap en de eerste tekenen van de naderende lente, terwijl de gids je bijpraat over de recente evolutie van het natuurgebied. Rubber laarzen of ander hoog waterdicht schoeisel zullen waarschijnlijk nodig zijn als je het pad langs de Molenbeek met droge voeten door wil komen.

Afspraak: Vertrek met eigen wagens (kostendelend) om 8.30 u onder het viaduct aan 't Spant, Boomsesteenweg 333 te Wilrijk. Aansluiten kan ook tegen 9.00 u aan de kerk van Viersel (Beemdstraat), mits de gids hiervan te verwittigen. Einde ter plaatse rond 12.30 u.

Mee te brengen: Verrekijker, telescoop, ev. vogelgids en fototoestel.

Leiding: Joris Van Reusel – 0486/ 83 62 34

Gids: Rudy Van Cleuvenbergen - 03/ 464 05 57 ('s avonds) of rudy.vancleuvenbergen@skynet.be

21.03 - 14u.

Fort 7, Wilrijk

Historische rondleiding

Afspraak: Legerstraat 40

Einde: 16.30u.

Zie aankondiging 9 februari.

Afspraak: om 14u. aan de ingang van Fort 7. Einde omstreeks 16.30 u. Huisdieren zijn niet toegelaten.

Mee te nemen: stevig schoeisel, aangepaste kledij en een zaklamp.

Gidsen: historische gidsenploeg

Leiding: Philippe Vanhove - 0477/63 67 74

22.03 - 13u.

Webbekoms broek, Diest

Lentewandeling

Afspraak: Bist, Wilrijk

Einde: 17.00u. ter plaatse

Vandaag trekken we naar het Vlaams-Brabantse Diest, meer bepaald naar het Webbekoms Broek, een natuurgebied dat onmiddellijk aansluit bij de Diestse stadskern, een totale oppervlakte heeft van meer dan 200 ha en beheerd wordt door het agentschap Natuur & Bos.

Het overstromingsgebied Webbekoms Broek is een halfopen landschap van graslanden, rietlanden, hooilanden en verspreide bosjes.

We trekken erop uit met een plaatselijke gids die ons de mooiste plekjes van het gebied zal laten ontdekken.

Afspraak: we vertrekken om 13.00 uur aan de Bist te Wilrijk (kostendelend vervoer). Wie rechtstreeks naar daar wil gaan wordt om 14.00 uur verwacht aan de parking van het Bezoekerscentrum Webbekoms Broek dat zich langs de stadsring Van Diest tegenover het Begijnhof bevindt.

Adres: Omer Vanaudenhovelaan 48, 3290 Diest.

Einde van de wandeling voorzien rond 17.00 uur ter plaatse.

Mee te brengen: stevig schoeisel (bij regenweer laarzen) en eventueel verrekijker, fototoestel, loep.

Kostprijs 2 euro per persoon

Leiding: Nicole Boussemaere - 0494/71 59 32

Lucy de Nave - 03/237 99 52 - 0485/71 73 48 (enkel op de dag zelf bereikbaar)

28.03 - 18.30u.

't Forum, Edegem

Nacht van de Steenuil

Afspraak: Romeinsee Put 97

Einde wandeling: 21u.

ARDEA organisatie

Inschrijven verplicht !

Voor de vierde keer organiseert Ardea's Uilen & Roofvogelwerking ARUW een info-avond met stiltewandeling in het kader van de nationale Nacht van de Steenuil die in heel Vlaanderen wordt georganiseerd door Natuurpunt. Tijdens een beeldrijke voordracht verneemt u alles over de uilen die in onze contreien (nog) voorkomen, met speciale aandacht voor de kleinste soort: het Steenuiltje. Deze vogelsoort is typisch voor landelijk gebied met knotwilgen en weiden waar paarden of schapen worden gehouden. Ook in ons werkingsgebied, aan de buitenrand van de stad Antwerpen, zijn er nog enkele geschikte biotopen waar de steenuil voorkomt. Door het plaatsen van geschikte broedkasten, in overleg met lokale boeren of grondeigenaars, krijgen ze meer kansen om te overleven. We tonen hoe dat in zijn werk gaat, met een infostandje en tal van uilen-attributen, bij het nuttigen van een heerlijk Steenuil-biertje. Voor de kinderen zijn er ambachtelijk gemaakte uilenkoeken en tekenplaten. Vervolgens gaan we op stap in de buurt, op zoek naar de echte Steenuilen. Tijdens deze stiltewandeling hopen we ze echt te horen en te zien. Er is geen garantie, maar in deze tijd van het jaar is er een grote kans op waarnemingen. (En vorig jaar hadden we echt geluk, we zagen ze heel goed!)

Afspraak: wijkontmoetingscentrum 't Forum, Romeinse Put 97, 2650 Edegem. (Bereikbaar met bus 32 en 92) Start om 18.30 u., einde wandeling rond 21u. Nadien kan er rustig nagepraat worden tussen pot en pint. Deze avond is geschikt voor alle leeftijden.

Inschrijven is nodig, via een e-mail naar schild.niels@scarlet.be, met vermelding van naam en het aantal personen, voor 25 maart 2020.

Coördinatie: Eddie Schild, Wim Stappers, Joris Van Reusel

29.03 - 14u.

Fort 7, Wilrijk

Voorjaarswandeling

Afspraak: Legerstraat 40

Einde: 16.30u.

Vandaag gaan we op zoek naar de eerste tekenen van de pril ontlukende natuur op ons fort.

Dit nieuwe seizoen stimuleert vogels om te zingen, elkaar het hof te maken en nesten te bouwen. Het veelal nog ontbrekende bladerdek maakt dat we ze nu makkelijker kunnen waarnemen. Met een beetje geluk vinden we ook al enkele voorjaarsbloeiers zoals Gulden sleutelbloem en Speenkruid en misschien treffen we een aantal kikkers aan die genieten van de eerste zonnestralen.

Hopelijk vallen er niet al te veel "maartse buien" en kunnen we genieten van onze eerste fortwandeling van het jaar onder een mooie lentezon.

Afspraak: 14.00 uur, aan de ingang van Fort 7 Legerstraat 40 (schuin tegenover nr. 75) te 2610 Wilrijk Antwerpen. Let op het spandoek van Natuurpunt aan de ingang. Einde van de wandeling voorzien rond 16.30 u.

Mee te brengen: stevig schoeisel of laarzen, eventueel regenkledij, verrekijker, fototoestel en loepje.

Leiding: Nicole Boussemaere - 0494/71 59 32

Lucy de Nave - 03/237 99 52 - 0485/71 73 48 (enkel op de dag zelf bereikbaar)

04.04 - 6.45u.

Fort 7, Wilrijk

Vroege vogels - SLOW!

Afspraak: Legerstraat 40

Einde: 10u.

ARDEA begeleiding

Vogelexcursies brengen ons vaak naar natuurgebieden buiten de stad. Toch is er vlakbij in ons eigen werkingsgebied ook heel wat moois te ontdekken op het vlak van vogels. Zeker in de lente zijn de zangvogels talrijk aanwezig in tuinen en parken én in onze lokale natuurreservaten. Daarom trekken we dit voorjaar met de vogelwerkgroep op tocht in o.a. Fort 7 te Wilrijk. Tijdens deze excursie richten we ons in het bijzonder op de zangvogels. Bekende soorten als Roodborst, Winterkoning, Heggenmus, lijsters en mezen leren we te herkennen op basis van hun geluid. Deze 'standvogels' vormen een goeie opstap naar heel wat andere zangvogelsoorten die nu terugkeren uit hun overwinteringsgebieden en ook hun mooiste liedjes laten horen (zoals Tjiftjaf, Fitis, Zwartkop,...). Natuurlijk letten we ook op de typische bosvogels van het gebied (zoals spechten en Boomklevers), op watervogels (eenden, Dodaars, Meerkoeten), trekvogels en met wat geluk treffen we misschien wel de parel op de kroon van de natuur, de IJsvogel!

Deze excursie is bijzonder laagdrempelig en zeer geschikt voor beginnende vogelaars. We nemen voldoende tijd om te luisteren en te observeren zodat iedereen wat kan bijleren. Het is tevens een monotorende excursie, d.w.z. dat de waarnemingen zullen worden gerapporteerd voor onderzoek.

Afspraak: om 06.45 uur, ingang Fort 7, Legerstraat, Wilrijk. Einde ter plaatse rond 11.00 uur

Gidsen: Joris Van Reusel e.a. (Vogelwerkgroep ARDEA) en Hugo Waterschoot (Natuurpunt Zuidrand)

Meebrengen: Stevige wandelschoenen, gepaste kledij. Eventueel ook verrekijker, vogelgids, camera.

Boomklever - foto: Kathy De Lange

Roodborstje - foto: GVB

05.04 - 14u.

Fort 7, Wilrijk

Historische rondleiding

Afspraak: Legerstraat 40

Einde: 16.30u.

Vanaf april laten de vleermuizen hun winterkwartieren terug aan ons over. We kunnen daarom binnen in onder meer de kazematten voor de grachtverdediging in de rechtercaponnière, de restanten van een gepantserde geschutskoepel bijgebouwd kort vóór de eerste wereldoorlog, een goed bewaarde kruutkamer met dubbele houten vloer, spouwmuur en lichtnis, en de tradittorenbatterij van het reduit die achteraf werd ingericht als gevangenis. De binnenplaats en de eerste verdieping van het reduit, en de bouw en geschiedenis van het fort staan natuurlijk ook op het programma. En de beginnende lente zorgt voor prachtige verfrissende wandelingen naar en tussen de verschillende gebouwen

Afspraak: om 14u. aan de ingang van Fort 7. Einde omstreeks 16.30 u. Huisdieren zijn niet toegelaten.

Mee te nemen: stevig schoeisel, aangepaste kledij en een zaklamp.

Gidsen: historische gidsenploeg

Leiding: Philippe Vanhove - 0477/63 67 74

05.04 - 12.30u.

**fietstocht doorheen
de Grote Boshoeck**

**Afspraak:
Boshoeckstraat 99 te Hove**

Einde: 17.30u. te Duffel

De Grote Boshoeck kennen we allemaal van het Uilenbos maar dit meer dan 500 ha grote gebied herbergt nog heel wat andere pareltjes. Vandaag gaan we er twee al fietsend ontdekken, eentje in het noorden en ééntje in het zuiden van het gebied! De voorjaarsflora staat in deze periode vermoedelijk op zijn hoogtepunt, dus starten we met een verkenning van de voorjaarsflora in het Uilenbos op zoek naar de vele voorjaarsbloemen en wie weet het Orangetipje of een ree. Nadien fietsen we door naar Duffel voor een bezoek aan de Babbelbeekse beemden waar Johan Asselberghs ons op sleeptouw neemt in deze unieke overstroombare natuur die vlot toegankelijk werd gemaakt met een vlonderpad. We lichten al een tipje van de sluier over de inrichtingsplannen voor de toekomst. Met wat geluk kunnen we het zeldzame Zomerklokje al bewonderen en kikkerdril of pas uitgekomen dikkopjes.

De Boshoeck is een gezamenlijk project van verschillende natuurliefhebbers en dus verenigen we ons met de 4 afdelingen Zuidrand, Oude Spoorweg, Land van Reyen en de Wielewaal voor deze fietstocht op zoek naar natuurwaarden.

Afspraak: we spreken om 12.30 u. af aan de Boshoeckstraat 99 te Hove waar we samen picknicken alvorens we het Uilenbos gaan verkennen. Nadien springen we op de fiets en rijden dwars door het hele open ruimtegebied naar de Babbelbeekse Beemden waar we na het bezoek omstreeks zowat 17.00 uur een drankje kunnen nuttigen en nog wat nakeuvelen. Einde voorzien omstreeks 17.30 uur.

Zeker de moeite dus om de Grote Boshoeck samen met ons te verkennen!

Meebrengen: je fiets, waterdicht schoeisel en een picknick (die in droge omstandigheden kan plaatsvinden bij regenweer!).

Leiding: Hugo Waeterschoot - hugo.waeterschoot@scarlet.be - 0477/33 23 30

Johan Asselberghs - asselberghsjohan@gmail.com - 0479/65 29 07

11.04 - 15u.

**Schoonselhof, Wilrijk
telling Blauwe reigers**

**Afspraak: Legerstraat,
ingang Schoonselhof**

Einde: ? u.

ARDEA organisatie

Aanmelden verplicht !

Vogelwerkgroep Ardea telt voor het zevende opeenvolgende jaar het aantal broedparen van haar boegbeeld in het Schoonselhof. Ook dit jaar trekken we behoedzaam en voorzichtig één keertje de kolonie in om de evolutie op te volgen. Rond half april is het tijd om de bezette nesten te tellen vooraleer de bladgroei dit verhindert. In het verwilderde bos achter de kasteelvijver nestelen de reigers er vooral op de kruinen van Grove dennen. Bewoonde reigernesten zijn in april herkenbaar door de aanwezigheid van volwassen vogels op het nest of verse uitwerpselen, eierschalen en braakballen.

De opgroeiende jonge vogels zijn daar boven weinig beschermd tegen extreme weersomstandigheden waardoor stormwinden al eens slachtoffers maken, zoals we bij de vorige telling konden vaststellen.

Sommige broedparen kunnen tot in mei nog late en vervolglegels starten.

In 2019 telden we 45 broedkoppels, een stagnatie t.o.v. de vorige twee jaren. Hoe het dit jaar met de reigerkolonie vergaat kan je zelf vaststellen op deze dag.

Opgelet : bij slecht weer wordt de telling verplaatst naar een latere datum.

Afspraak: start om 15.00 u. aan de ingang Legerstraat van het Schoonselhof.

Vermits we het aantal deelnemers, ter voorkoming van mogelijke verstoring, beperken is vooraf aanmelden nodig. Wie wil deelnemen geeft een seintje met opgave van telefoonnummer aan Luc. Dat kan telefonisch of per e-mail.

Meebrengen: laarzen of stevige wandelschoenen, verrekijker, camera, hoofdbescherming.

Coördinatie: Luc Van Schoor 0494/33 63 09 – luc.vanschoor@scarlet.be, Joris Van Reusel.

Blauwe reiger - foto: Kathy De Lange Heikikker - foto: internet (radio 1)

13.04 - 13u.

Kalmthoutse Heide

Landschapswandeling

Afspraak: Bist, Wilrijk

Einde: 17u. ter plaatse

Grenspark De Zoom-Kalmthoutse Heide is de volledige naam. Dit grensoverschrijdend natuurpark werd gecreëerd door de samenvoeging van een groot natuurgebied (deels vroeger militair gebied) op het grondgebied van Woensdrecht in Nederland en de alom gekende en onvolprezen Kalmthoutse Heide. De heikneuters (inwoner van Kalmthout) gingen vroeger niet naar de "heide", maar naar de "duinen", verwijzend naar de stuifduinen die er nog aanwezig zijn.

De Boomleeuwrik zou nu volop moeten zingen. Voor de Rugstreeppad en de Heikikker zijn de kansen kleiner, maar ze bestaan.

Vandaag nemen we een heel ongewoon vertrekpunt, dus NIET aan één van de klassieke parkings, wel aan de feestzaal het Keienhof.

Afspraak: vertrek om 13 u. aan de Bist te Wilrijk en samenkomst om 14 u. in het begin van de Geusenbacklaan voorbij het Keienhof te Kalmthout. Vanaf de Putsesteenweg heel kort de Max Temmermanlaan nemen en dan direct rechts, daar is de Geusenbacklaan.

Google Maps: <https://goo.gl/maps/nmPsZsDrM8AovEacA>

Einde rond 17 u. ter plaatse.

Mee te brengen: verrekijker, loop, fototoestel, bottines of stevige wandelschoenen, regenkledij.

Gids: Walter Van Spaendonk - 0479/98 57 77, Ria 0474/81 83 53, walter.van.spaendonk@skynet.be

Leiding: Lucy de Nave - 03/237 99 52 - 0485/71 73 48 (enkel op de dag zelf bereikbaar)

18.04 - 14u.

Fort 7, Wilrijk

Historische rondleiding

Afspraak: Legerstraat 40

Einde: 16.30u.

Zie aankondiging 5 april.

Afspraak: om 14u. aan de ingang van Fort 7. Einde omstreeks 16.30 u. Huisdieren zijn niet toegelaten.

Mee te nemen: stevig schoeisel, aangepaste kledij en een zaklamp.

Gidsen: historische gidsenploeg

Leiding: Philippe Vanhove - 0477/63 67 74

26.04 - 6u.

Hobokense Polder

Vroegochtendexcursie

Afspraak:
station Hobokense Polder

Einde: 9u (10u met ontbijt)

ARDEA organisatie

Inschrijven verplicht voor het eventuele ontbijt !

Naar jaarlijkse traditie gaan we 's morgens vroeg, we vertrekken een half uur voor zonsopgang (!), met een luisterend oor op zoek naar zangvogels in de Hobokense Polder. Eind april zijn nog niet alle zomergasten gearriveerd. Het vogelconcert is daardoor nog iets minder overdonderend en voor een minder geoefend oor is het iets makkelijker om de zang van verschillende soorten te onderscheiden. We sluiten de excursie om 9u af met een ontbijt.

Afspraak: vertrek 6:00 u. aan station Hoboken Polder. Einde 9:00 u. met aansluitend ontbijt tot 10:00 u. Indien je mee ontbijt is inschrijven verplicht. Inschrijven doe je door 6 euro per persoon (3 euro voor jongeren onder 14) te storten op BE81 5230 8065 0424.

Meebrengen: verrekijker, laarzen.

Gids: Wim Mertens

Leiding: Joris Van Reusel

26.04 - 14u.

Fort 7, Wilrijk

Lentewandeling

Waar: Legerstraat 40

Einde: 16.30u.

We herhalen onze voorjaarsspeurtocht op "ons Fort", om de evolutie die de natuur op 1 maand tijd doormaakt heeft te bestuderen. Wie er eind maart niet bij kon zijn kan echter zonder problemen meewandelen. Nu het aardoppervlak al wat opgewarmd is lopen de planten opnieuw uit.

We gaan op zoek naar prachtige voorjaarsbloeiers zoals Bleeksporig bosviooltje, Daslook en Hondsdraf die genieten van deze eerste warmte onder een nog vrijwel kaal bladerdek en kijken uit naar de prachtige bloei van de Sleedoorn. Met een beetje geluk krijgen we Winterkoning, Tjiftjaf, Roodborst en Zwartkop te zien maar het wordt hoe dan ook een leerrijke en aangename wandeling.

Afspraak: 14.00 uur, aan de ingang van Fort 7 Legerstraat 40 (schuin tegenover nr. 75) te 2610 Wilrijk Antwerpen. Let op het spandoek van Natuurpunt aan de ingang.

Einde van de wandeling voorzien rond 16.30 u.

Mee te brengen: stevig schoeisel of laarzen, eventueel regenkledij, verrekijker, fototoestel en loepje.

Leiding: Nicole Boussemaere - 0494/71 59 32

Lucy de Nave - 03/237 99 52 - 0485/71 73 48 (enkel op de dag zelf bereikbaar)

Zaterdag 15 februari 18-22 u.

Jaarlijkse lokale afdelingsvergadering & gezellig samenzijn

Iedereen die begaan is met Natuurpunt wordt verwacht. Jij komt toch ook ?

Jaarlijks stellen we het werkprogramma van onze afdeling voor aan jullie, en de mensen die dit willen waarmaken. Vandaag is het zo ver en verwachten we je tussen 17.30 u. en 18 u. in de mooie en gezellige zaal van de Arkgemeenschap in de Groenstraat te Hove/Mortsel. Er is parkeerplaats ter plaatse en de zaal is bovendien gemakkelijk te bereiken met de bus 50-51-90-91... of de tram 7 of 15 (15 min stappen).

Het programma is best interessant, avondvullend en met veel beeldmateriaal:

- kort overzicht van de afdelingswerking in 2019 en de planning voor 2020 (incl. enkele formele verplichtingen) (18 u. tot 19 u.)
- (h)eerlijke maaltijd: kaas en wijn of andere drank (19 u.-20.45 u.)
- 4 korte themavoorstellingen (20.45 u.-22.00 u.)
 - Edegem: de aanplant van het klimaatbos, een onvoorstelbaar succes maar wat zijn onze verdere plannen?
 - Jacht: rond het Uilenbos worden we geconfronteerd met jagers. Maar hoe zit dat nu... kan dat zomaar?
 - Vogelkijken en vogelbescherming zit in de lift: vandaag laat Ardea je genieten van enkele vogelbeschermingsinitiatieven
 - Natuureducatie kan ook op meer belangstelling rekenen; dat vernam je vast via de pers. We willen dan ook de interesse polsen om in de toekomst een natuurgids- en monumentengids cursus in te richten.

Onze afdeling richt jaarlijks meer dan 100 natuuractiviteiten in rond natuurstudie en inventarisatie, beleving en excursies, beheer op Fort 7, Groen Neerland, Uilenbos en Edegem, bosaanplant, enz... We zouden je dit allemaal kunnen toelichten... maar beelden zeggen veel meer. We zorgen dus voor een gepaste reeks op de achtergrond.

De opbrengst van deze avond gaat ook dit jaar integraal naar een aankoopfonds van de afdeling, ditmaal naar de Edegemse beekvallei waar we dit jaar de 15000 bomen hebben geplant. We vragen daarom geen vaste prijs voor de maaltijd. Je geeft wat je wil. We geven je enkel een idee van de aankoopwaarde van jullie maaltijd mee; die bedraagt ongeveer € 14 inbegrepen 2 glazen wijn/niet alcoholische dranken. Alternatief, kan je ook voorafgaandelijk een gift storten op ons project van de avond*.

Graag willen we vragen om je aanwezigheid te melden aan Erlend.hansen@skynet.be of een SMS aan 0472/78 20 58 met vermelding van je naam en hoeveel personen.

**Giften boven de € 40 zijn aftrekbaar mits gestort op rek n° BE56 2030 2120 7588 van Natuurpunt met vermelding gift fondsnummer project n° 7812 Edegemse beekvallei. Een belastingattest volgt.*

Opinierubriek: heb je een mening of wil je een verhaal kwijt; dan bieden we je hier een platform.

Klimaat perikelen...even een aantal puntjes op een rij (door Hugo Waeterschoot)

Het nieuws staat er bol van: het klimaat slaat op hol en al mogen we zeker niet in doemdenken vervallen, de temperatuurstijgingen hebben heel wat gevolgen voor de natuur, ook in onze streken. Klimaatadaptatie is een term die gebruikt wordt om aan te geven dat soorten, gemeenschappen, ecosystemen en landschappen zich aanpassen aan de veranderende temperatuur en de gevolgen hiervan (weersomstandigheden). Soorten schuiven langzaam maar zeker noordwaarts; denk maar aan een aantal vlinder- en libellensoorten, de Bijeneter en de Katvis in de zee. Tot daar valt het nog wel mee. Erger is het gesteld met de disconnectie tussen afhankelijke soorten die erg snel tot een disruptie kan leiden die het voortbestaan van deze soorten bedreigt. Een mooi voorbeeldje hiervan zijn voorjaarsbloeiërs zoals de Pinksterbloem, die afhankelijk is van bepaalde insectensoorten zoals het Orangetipje. Vele voorjaarsplanten bloeien nu makkelijk twee weken eerder dan enkele decennia geleden maar de poppen van de vlinders komen niet vroeger uit. Gevolg: de twee soorten die elkander nodig hebben zijn qua tijdschema niet meer op elkaar afgesteld.

En het gaat hard of beter gezegd “snel”, “heel erg snel”. Op het moment dat ik dit artikeltje schrijf is de klimaatconferentie in Madrid (nog) volop bezig. De wetenschappers hebben de bakens uitgezet. Het Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) was duidelijk: we moeten dringend ingrijpen want zelfs met de huidige geplande maatregelen (vb. -35% CO₂ tegen 2030) halen we de vooropgestelde +1,5°C niet meer en stevenen we af op 2 graden temperatuurstijging of meer. En dat heeft nogal wat gevolgen met grote kosten voor de gemeenschap. Onze actie om meer dan 14000 bomen te planten is dan wel een druppel op een hete plaat maar het is wel een lokaal belangrijke zet. We hebben echter nog vele andere stappen nodig waaronder een versnelde elektrificatie van het vervoer, een betere isolatie van woningen en een aangepaste landbouw de belangrijkste en dringende verbeterpunten zijn. En ja... dat zal iets kosten. Het beperken van klimaatbeschermende maatregelen tot deze die “niets voor iemand kosten” is echt geen verstandig uitgangspunt”. Met de recent aangekondigde maatregelen komen we niet aan de 35 % en dat geeft men ook ruiterlijk toe. Wat men even vergeet te melden is dat er ons op korte termijn een boete van meer dan 400 miljoen staat te wachten door het missen van deze deadline, geld dat we veel, veel beter uitgeven aan maatregelen dan aan een boete, niet?

Gelukkelijk kunnen we rekenen op de Europese gemeenschap die op 11 december uitpakte met een zeer ambitieus programma: de green deal. Neen, geen politieke kleur of agenda, maar gewoon een rationele afweging die ingrijpende klimaatmaatregelen (naar een CO₂ neutraal Europa

tegen 2050) gekoppeld aan een circulaire economie vooropstelt. En ja, dit gaat (erg) drastische veranderingen meebrengen, daar moeten we niet flauw over doen... zowel bij de industrie als landbouw als voor de consument (vb mobiliteit). De Europese Unie heeft geen tandje maar een hele tandenrij bijgestoken beseffende dat dit zonder meer de beste oplossing is op de mediolange termijn voor onze samenleving, gezondheid EN onze economie. Eén ding is zeker, het Vlaamse klimaatplan krijgt van Europa geen oranje maar een dieprood licht, waarbij het schaamrood op onze wangen komt te staan tov al onze buurlanden en... het bovendien de burger wél veel zal kosten. Innovatief en durvend vooruitkijken en handelen vraagt moed maar we zijn het onszelf en onze volgende generaties verschuldigd. Er is spijtig genoeg geen plan B.

Schoenen met naam www.torfs.be

Schoenen TORFS heeft 1 baanwinkel in onze afdeling te Edegem op de Mechelsesteenweg (nr. 186). Als je de papieren draagt aan de kassa weigert ten voordele van het milieu, dan stopt schoenen TORFS onmiddellijk 0,15 euro in een nestkast ter plaatse ten voordele van de natuur. De winkel van Edegem steunt hiermede het reservatenfonds.

Bovendien krijg je als lid van Natuurpunt steeds 10 % onmiddellijke korting aan de kassa bij de aankoop van een paar nieuwe schoenen. De enige voorwaarde is je lidkaart laten zien en een paar oude schoenen meebrengen. Ook de opbrengst van de oude schoenen gaat naar een goed doel, een aantal ontwikkelingsprojecten in Afrika.

24 november 2019

Boomplantactie in de Edegemse beekvallei: een fotoverslag (foto's: Niels Schild)

1600 gemotiveerde vrijwilligers waren zondag 24 november present om meer dan 14000 bomen te planten in de Edegemse Beekvallei: de grootste boomplantactie van de laatste jaren.

Natuurpunt kocht 2 terreinen langs de Edegemse beek aan, deels gelegen op Kontich, deels op Edegem; in totaal meer dan 7 ha.

Het afgelopen jaar werd er door de provincie reeds een waterbufferbekken op het zuidelijke deel aangelegd en werd een oude dijk (trage weg) terug in ere hersteld. De volgende stap was de aanleg van een gemengd loofbos met randzomen speciaal ingericht voor insecten en vogels.

Het werd op zijn zachtst gezegd een overrompelend succes waar ideale weersomstandigheden en een uitgesproken steun van de gemeente Edegem, de provincie en Natuurpunt nationaal zeker voor iets tussen zaten.

Bekijk de foto's maar even, ze zeggen meer dan 1000 woorden.

De provincie had lovende woorden over voor de actie en de voorzitter van Natuurpunt verwees naar de vele fijne natuurmomenten die hij in het gebied mocht beleven in zijn jonge jaren.

Op onze website kan je nog meer beeldverhaal vinden van deze prachtige onvergetelijke dag.

Zaterdag 18 januari – ARDEA 2.0 KICK-OFF

Net zoals de rui bij vogels vernieuwt ook vogelwerkgroep Ardea haar veren. Na een wat stille periode (zonder traditionele herfstmeeting) waarin een enthousiast team achter de schermen werkte aan een vernieuwde organisatiestructuur, is het de hoogste tijd om de feestelijke aftrap te geven voor een nieuw werkingsjaar. Dat staat – als vanouds – weer bol van de boeiende vogel-activiteiten.

Op deze gezellige kick-off meeting stelt Ardea haar nieuwe werking graag voor aan alle Ardea-sympathisanten en vogelaars met een korte(!) presentatie. Ook wordt er het nieuwe programma voor 2020 - in preview - voor u uitgerold, en kan u er de nieuwe Ardea-stand komen keuren. We lichten even de aanpak van het ambitieuze project Vogelatlas 2020-2023 toe (zin om mee te tellen?). Bekijk foto- en filmmateriaal van de Ardea-vogelfotografen. En zag u al de indrukwekkende fotoreeks van Ardea-medewerker Maarten Mortier over de Kielse Slechtvalken en de Hobokense Wespandief? Grijp je kans! Tijdens een live-talkshow ontvangen we o.a. vogelaar/fotograaf Joachim Pintens, die ooit als jonge knaap alle trekvogels op de Hobokense Trektelpost “uit de lucht schoot” en mee aan de wieg stond van Ardea, en ondertussen is uitgegroeid tot een zeer gerespecteerde vogeldeskundige, twitcher en Waarnemingen-admin. Van een vogelpassie gesproken! Hoe dat allemaal is gelopen, toont hij met de beste vogelfoto's van zijn ontdekkingen en avonturen. Door zijn verbluffende kennis en beeldenrijkdom worden ongetwijfeld ook al uw vogelgevoelige zintuigen geprikkeld! Jong talent dat mag gezien worden!

Maar vooral maken we heel graag tijd om gezellig samen te eten, bij te praten en vooruit te kijken op het nieuwe jaar. Daarom voorzien we een heerlijk gezond (vegan) buffet en een rijkelijk gevulde bar en trekken we naar de sfeervolste en hipste feestplek van 't Stad: 'Cantin' in de Hobokense Blikfabriek. De professionele catering wordt verzorgd door the rising star van de gezonde culinaire scene, Tarte Lies (met 100% natuurlijke smaakbommen). Een streep jazzy live muziek wordt er bij getrokken door de Frans-Belgische pianist Peyo C. en het geheel wordt stevig in het nat gehouden door o.a. het Natuurpuntbier 'Hobokens Wild'. Relax onderuitzakkend of op zijn minst lichtjes heupswingend: eens wat anders om ongedwongen samen te zijn.

Ter gelegenheid van deze feestelijke gebeurtenis biedt Ardea het diner (apero, soep, buffet en dessert) kosteloos aan. Voor de drankjes aan de bar nadien kan u elkaar trakteren. Profiteer ervan!

De Kick-off gaat door in het loungy feestcafé Cantin, in de Blikfabriek te Hoboken. Dat is een pop-up project op de site van de voormalige Crownfactory, vlakbij de Hobokense Polder. Adres: Krugerstraat 232, nabij de Lage Weg. (Alleen al een bezoekje aan deze site is zeker de moeite waard!). Vanaf 18 uur openen we de bar en bieden we een receptie aan. Rond 19 uur snijden we het programma aan en opent het buffet. Muziek en talkshow-praatjes vullen het decor, tot iedereen (gastronomisch) voldaan is. De bar blijft open tot zolang het plezant is!

Inschrijven is nodig om voldoende stoelen en schotels te kunnen voorzien. Dat kan d.m.v. een e-mail naar ardea@hobokensepolder.be (met vermelding van je naam en het aantal personen) vóór 13 januari 2020.

Organisatie: Ardea-kern.

Meer info? Contacteer Wim Stappers (0477/51 61 54) of Joris Van Reusel (0486/83 62 34)

Nieuwe broedkast voor de Kielse Slechtvalken

Vorige winter besloot Ardea's Roofvogel- en Uilenwerkingsteam (ARUW) om een nestkast te plaatsen voor de Slechtvalken op de toren van de Christus Koning Kerk (CKK) op het Kiel te Antwerpen. De jaren voordien waren er reeds enkele mislukte broedpogingen geweest. De nestkast die Natuurpunt in 2012 in samenwerking met het Fonds voor de Instandhouding van Roofvogels (FIR) op de Kielse Silvertopblokken plaatste, bleek na 6 jaar helaas niet in de gunst van deze vogels te vallen. Op de toren van de CKK voelen ze zich echter wel thuis. De Slechtvalken legden er de voorgaande jaren hun eieren echter in de dakgoot, op een bedje van (natte) bladeren en prooi-resten. Maar een vochtige ondergrond is nefast voor het uitbroeden van eieren. Het leidde dus niet tot een succesvol broedgeval. Met de houten “proefbroedkast” werd dat probleem begin 2018 verholpen. De Slechtvalken maakten er gretig gebruik van en legden hun eieren in de bak. In 2018 leidde dit tot een succesvol broedgeval met drie jongen. De vader van de jonge vogels liet het echter toen afweten en moeder slechtvalk moest zelf de jongen groot brengen. Een huzarenstuk! Helaas was er in 2019 een territoriaal dispuut waardoor het vrouwtje werd gedood – mogelijk door het koppel dat er momenteel gehuisvest is. In 2019 was er dus geen succesvol broedsel.

Om de slaagkans te bevorderen maakte ARUW dit najaar een solide, metalen broedkast. De nieuwe bak is volledig in inox gemaakt en werd voorzien van de gepaste bodem- en daktapijjes. Het Aruw-team zorgde voor het ontwerp, de productie en de plaatsing (en ruimde en pas-sant ook de dakgoten op).

Uiteindelijk werd de kast op 30 oktober door Maarten Mortier en Eddie Schild op de toren geïnstalleerd. Al enkele dagen later op 8 november werden de Slechtvalken nabij de nieuwe kast waargenomen. We duimen nu voor een normaal en rustig broedseizoen en hopen op een mooie kroost CKK-Slechtvalkjes!

(jvr)

Op het einde van het jaar kijkt ook een vogelwerkgroep wel eens achterom. Alweer een erg druk jaar, vol geslaagde activiteiten, ligt achter ons. Tijdens de voorbije herfst genoten we heel erg van de vele Notenkrakers die hun hazelnoten verzamelden voor de winter. De busjes-safari-formule bleek erg in de smaak te vallen, en dat gaan we dus nog herhalen. De dappere vogeltrektellers op de Trektelpost Hobokense Polder genoten iets minder van de zeer matige herfsttrek dit jaar. Het slechte weer, waardoor allicht heel wat trekvogels meer binnenlands doorvlogen, is de verdachte schuldige. Dat de Morinelplevier de verwachte verrassing was tijdens de Verrassingstocht was geen verrassing, wél dat Ardea deze mooie maar zeldzame doortrekker niet in het vizier kreeg. Volgende keer beter dan maar, alhoewel het toch een geslaagde excursie was. Naast simultaantellen kunnen we bij Ardea ook simultaan organiseren: tijdens de verrassingstocht was ook een team van Ardea aanwezig op de Open-forten-dag op Fort 7, met een gesmaakte stand in het veld. Ook heel verrassend was het groot succes van onze cursus Meeuwen, waarop niet minder dan 37 vogelaars uit de grotere Antwerpse regio zich inschreven (en we de inschrijvingen moesten beperken). Er blijkt dus wel een grote behoefte aan verdiepende cursussen voor wat gevorderde vogelaars. Natuurlijk zal ook de erudiete kennis en het gedreven lesgeven van docent Gerald Driessens hebben bijgedragen tot deze geslaagde cursus. (En daarom organiseren we in februari weer een cursus-avond met hem). Tijdens de veldexcursie oefenden we ons wel degelijk in de determinatie van o.a. juveniele, eerstzomers, tweedewinters en derdezomers zilvermeeuwen, en ontdekten we zelfs een Pontische Meeuw in Westkapelle (NI). Gezien het enorme succes van de grote Klimaat-boomplantactie in Edegem/Kontich, is de bijdrage die het Ardea team daar heeft geleverd relatief beperkt. Ons vijfkoppig team hielp toch enkele honderden mensen van alle leeftijden bij het planten van hun boompjes en stak er zelf ook enkele tientallen in de grond. Het samen werken aan nieuwe natuurprojecten gaf ons allen zo veel energie, dat we spontaan werden aangesproken door de Provinciale gedeputeerde en de Hovense schepen/toekomstige burgemeester. Het werd er meer een netwerkevent met bijpassend zelfiefestival! (zie de foto's op onze website!). Hopelijk wordt het voor de vers aangeplante bomen ook mogelijk om zich samen tot een organisch netwerk en een echt bos te ontwikkelen. (Lees hierover zeker Peter Wohllebens nieuwe boek 'Het geheime netwerk van de natuur').

Voor de Kielse Slechtvalken was het eind oktober even wennen, maar al na enkele dagen voelden ze zich blijkbaar thuis in hun nieuwe luxeflat op de toren van de CK-Kerk. Voor de Aartselaarse Steenuilen wordt het dezer dagen spannend: in december worden voor hen een aantal broedkasten geplaatst die we de voorbije zomer samen timmerden tijdens onze timmerdag. Dezer maanden worden alle reeds bestaande steen- en kerkuilnestkasten in ons werkingsgebied grondig gecontroleerd en onderhouden. Dat vergt handige handen en die zijn er, gelukkig maar. Daarmee werkten we begin december ook het eerder begonnen kapwerk in de Hobokense Polder af. Het vellen van een aantal wilgen houdt

het laag gelegen moerasgebied nabij de trektelpost open. En ook het landschap, wat de uitkijk bevordert.

Nog een succesverhaal wordt momenteel geschreven door de Zuid-Antwerpse populatie Halsbandparkieten. Uit onze novembertelling van de slaappleats in het Kielpark blijkt dat deze soort zich op vijf jaar tijd van ca 20 ex. heeft uitgebreid naar ca 350 ex. Dat is een fenomenale toename, die echter voor heel wat wenkbrauwgefrons zorgt. Leuk voor heel wat mensen die graag naar deze acrobatische mooie vogels kijken (zoals de hele familie die mee kwam tellen), maar minder leuk voor fruittelers. En hoe zit het met de andere hollenbroedende vogels, hebben zij er eigenlijk last van? Dat is iets voor een Ardea-info-avond en debat! (Wordt later vervolgd). In de Hobokense Polder broedden dit jaar ca 4 koppels van deze soort, wat de verbossing van het gebied illustreert. Dat blijkt ook uit de andere resultaten van de voorbije 'beperkte broedvogelinventarisatie' o.l.v. conservator Wim Mertens. Gelukkig blijven soorten als Nachtegaal en Blauwborst nog in kleine aantallen aanwezig, maar het zijn toch soorten als de Kleine karekiet, Cetti's zanger, en de Kleine en Grote bonte specht die het goed doen. Uitschieters dit jaar zijn de terugkeer van de Braamsluiper en het broedgeval van de Wespendif. (Lees hierover meer in 'De Waarnemer').

Tenslotte toonde Ardea zich de afgelopen periode erg actief als adviesverlener over natuur, inclusief bouwen, aan diverse instanties (architecten, woningmaatschappijen, stedelijke overheid...). Fijn dat er op meerdere echelons meer aandacht voor vogelvriendelijke stedelijke omgevingen komt!

Volop in voorbereiding

Ondertussen werken we volop aan de voorbereiding van het nieuwe werkjaar. 2020 belooft een bijzonder jaar te worden. Niet alleen lanceren we onze nieuwe werkstructuur waarover je alles verneemt op zaterdag 18 januari in de Hobokense Blikfabriek tijdens de "Kick-off Ardea 2.0". Dat wordt een heel leuke avond met

boeiende vogel-gasten en een heerlijk buffet! Mis dit gezellig en vrolijk event in geen geval en schrijf je nu al in (gratis!). Ook start weldra het project VogelAtlas Vlaanderen 2020-2023, waar we met Ardea actief aan mee werken in onze regio. Daarbij kunnen alle (ervaren) vogeltellers helpen. Interesse? Laat het ons alvast weten, of kom naar de Kick-off, waar we het project ook toelichten. Ardea blijft natuurlijk ook verder werken aan allerlei projecten en onderzoeken. En uiteraard organiseren we weer heel wat excursies en acties (zie elders in dit blad). Dat doen we des te meer in samenwerking met de lokale Natuurfundaties Hobokense Polder en Zuidrand, en we verbinden ons ook meer met andere vogelwerkgroepen en organisaties, want samen staan we sterker! Bij deze doen we nog een warme oproep om samen met ons deel te nemen aan de ongetwijfeld weer boeiende busexcursie naar Zeeland op zondag 26 januari. Maar vergeet dan zeker niet op zaterdag 25 januari eerst de vogels in uw tuin te tellen en zo mee te werken aan de jaarlijkse Tuinvogeltelling van Natuurpunt. 2020 lijkt dus weer een goed gevuld vogeljaar te worden, hopelijk met mooie waarnemingen en resultaten!

Het Grote Vogelweekend

*Met de beste wensen voor het nieuwe jaar,
namens het hele ARDEA-kernteam,*

Joris Van Reusel

De Waarnemer

In deze (nieuwe) rubriek laten we een vogelaar uit het Ardea werkingsgebied aan het woord die een bijzondere vogelwaarneming beleefde. Dat kan gaan over een vertederende ontmoeting met een Roodborstje in de tuin tot het spotten van een zeldzaamheid tijdens de trek. Of over het ontdekken van iets, waar je best trots op bent....

De spits wordt afgebeten door Maarten Mortier. Met een uiterst scherpe blik en oneindig veel geduld observeert hij al vele jaren vogels in binnen- en buitenland. Hij legt zich vooral toe op trek- en roofvogels. Voor Ardea/Aruw volgt hij de Slechtvalken op het Kiel nauwgezet. Hij maakt tevens geweldige foto's (zoals hieronder blijkt). Tijdens de voorbije zomer deed hij een zeer fijne ontdekking...

Broedende Wespendif (Pernis apivorus) in de Hobokense Polder

De zomer is meestal een beetje komkommertijd op vogelgebied daarom was ik verheugd dat ik op 24 juli 2019 een Wespendif zag overvliegen boven de Hobokense polder. Op zich niet zo'n speciale waarneming omdat in het overstromingsgebied Kruike-Bazel-Rupelmonde (De Polders van Kruike) tijdens de zomer wel meer waarnemingen zijn van Wespendif en volgens mij ook wel broedgevallen.

De volgende weken bleef ik observeren buiten het bos om niet te verstoren en zag zo regelmatig voedselvuchten. De aangevoerde prooi van het mannetje die ik zag in de periode van 8 tot 26 augustus waren 19 kikkers (zie foto), 3 wespenraten en 23 ongeïdentificeerde prooiën. Die van het vrouwtje waren enkel 4 wespenraten. Ik zal waarschijnlijk een groot deel prooiaanvoer hebben gemist omdat ik enkel zicht had vanaf één zijde van het bos.

Op 22 augustus kroop ik nog eens het bos in en zag dat één van de jongen al kort rondvloog rond het nest. Het tweede jong leek kleiner en bleef nog in het nest. Een week later kon ik beide jongen zien terwijl ze boven de bosrand vlogen en ook kort pleisterden. Ook hoorde ik ze soms bedelroepen naar de ouders.

Adulte wespendifen vertrekken eerder naar Afrika en ze laten dan de juveniele vogels achter. Die vertrekken een tweetal weken later en moeten de weg naar het zuiden zelf maar vinden. Mijn laatste waarnemingen van één van de ouderdieren was op 28 augustus. De laatste juveniel noteerde ik op 9 september.

Al bij al een zeer interessante ervaring en een goed idee voor wie de zomerse komkommertijd wil doorkomen: zoek eens een wespendifnest in je werkingsgebied!

Een week later zag ik een mannetje overvliegen met een prooi in de klauwen en toen was mijn interesse zeker gewekt. Ik besloot om bijna dagelijks een aantal uur te gaan observeren en dit bracht een aantal voedselvuchten op. Deze eindigde telkens in hetzelfde stuk bos. Dit kon maar één ding betekenen, namelijk dat er ergens een nest moest zijn.

Wespendifen komen laat aan in hun broedgebied omdat ze voor een groot deel afhankelijk zijn van wespenlarven. Dit impliceert dat als je hun nest wil zoeken de bomen al in blad staan. Ook brengen ze regelmatig verse takken naar het nest waardoor dit zeer goed gecamoufleerd is. Wespendifen zijn ook zeer heimelijk tijdens het brengen van prooiën en de jongen maken bijna geen geluid op het nest.

Om het nest te vinden positioneerde ik mij in het bos haaks op de aanvliegroute in de hoop één van de ouderdieren te zien aanvliegen met prooi. Uiteindelijk bracht deze methode op en zag ik het mannetje het bos doorvliegen en landen op het nest. Om een glimp van de jongen te krijgen moest ik vanop een afstand van +- 50m mijn telescoop zo positioneren dat ik door een klein gaatje in het bladerdek kon kijken. Uiteindelijk zag ik 2 pulli.

Maarten Mortier

Fort 7 nieuws

Tuur Wuyts

Nog even terugblikken op de voorbije zomer.

Op 22 augustus vonden we in de rietkraag op Bitterzoet één exemplaar van de Coloradokever. Oudere Natuurpunters zullen zich nog wel herinneren dat deze invasieve exoot vroeger massaal voorkwam op aardappelvelden en moest bestreden worden. Bitterzoet behoort tot de familie van de Nachtschaden evenals de aardappel. Het was reeds jaren geleden dat ik nog zo'n kever gezien had.

Begin oktober begon het paddenstoelenseizoen op dreef te komen met o.a. Meidoorndonsvoetje. Deze kleine zwam groeit in opvallende groepen onder Meidoorn. Ook de Rechte koraalzwam komt in groepjes voor en valt op door de kaneelkleurige vruchtlichamen. Iets later kwamen de Gekraagde aardsterren tevoorschijn en zelfs de Gewimperde aardster werd gevonden. Deze opmerkelijke zwammen doen het goed op het fort en verbazen menige bezoekers! Een andere zeer zeldzame zwam is de Vleeskleurige zalmpaat die op kalkrijke bodem groeit. Tenslotte nog het Linzenknotsje vermelden, deze draaddunne zwam valt weinig op. Paddenstoelenliefhebbers vinden in het najaar dan ook hun gading op het reservaat.

Opmerkelijk was dit jaar de algenbloei in het fortwater en dit tot laat in het seizoen. Het gaf een haast fluorescerende tint aan het water.

De Japanse duizendknoop is een nachtmerrie voor menige natuurbeheerder maar door intens speuren en consequent verwijderen van opkomende exemplaren hebben we deze soort goed onder controle. We hadden ook nog late waarnemingen van o.a. Atalanta's en heidelibellen.

Een ander fenomeen op het fort is zeker onze Karel Matthijs. Deze medewerker werd op 10 november 91 jaar en is verreweg de ijverigste en meest gedreven man van de beheerploeg. Karel werkt praktisch steeds met de bosmaaier en dat doet hij graag. Veelal is hij als eerste aanwezig op het reservaat en werkt dan haast ononderbroken tot ongeveer 12 u. en meestal komt hij als laatste in het lokaal terug om een kop koffie te drinken. Regen kan hem niet deren. Karel is dan ook een vaste waarde op Fort 7 en we hopen hem nog lang te mogen begroeten in de beheerploeg.

LYNX HD

8x30
10x30

DE NIEUWE KITE LYNX HD
DOOR NATUURPUNT VERKOZEN TOT
DE BESTE VERREKIJKER VAN HET JAAR!
UITZONDERLIJKE LEDENKORTING!

Sights of Nature

Natuurpunt Optiekshop
Sights Of Nature

Pieter De Conincklaan 108
8200 Brugge
T 050 31 50 01
F 050 31 68 47
www.sightsofnature.be

In Brugge vindt u de enige speciaalzaak van de Benelux voor verrekijkers, telescopen en microscopen. Sights Of Nature is reeds 30 jaar een begrip in binnen- en buitenland.

U ontdekt er het volledige gamma van topmerken zoals Swarovski Optik, Kite Optics, ...

In de winkel staat men garant voor deskundig advies en de beste service.

In het eigen atelier kan u terecht voor alle herstellingen van hedendaagse maar ook uw oude optische instrumenten.

Sights Of Nature is officieel partner van Natuurpunt en ook gekend als de Natuurpunt-Optiekshop. Leden genieten er niet enkel korting...

Via elke aankoop schenken zij ook een grote bijdrage aan de werking van Natuurpunt!

Stiltewandeling te Hingene

4/ 8/2019 - 22 deelnemers

Gids: Frans Hermans

Leiding: Lucy de Nave

Verslag: Tuur Wuyts

Een stiltewandeling in het kasteeldomein d' Ursel en omgeving, wat moet men zich daar bij voorstellen ? Welnu, Frans legde uit dat stilte een relatief begrip is en door testen met de decibelmeter in de hand werd dit duidelijk gemaakt. Voor veel mensen is een geluidsarme omgeving een bevreemdende ervaring, vandaar wellicht dat vooral jongeren zich aangetrokken voelen tot luidruchtige festivals waar men niet op een decibel kijkt. Natuurlijk speelt het groepsgevoel hier ook een grote rol. Goed, na de testen wandelden we door een deel van het park waar het vrij druk was gezien het schitterend zomerweer. Over de kasseien van De Notelaerdijk trokken we dan de rustige en vochtige broekbossen in. Hier kon men een relatieve stilte ervaren. Aan de randen en in de onderbegroeiing vrij veel Moesdistel, Grote kattenstaart, Koninginnekruid, Klit, Moeras-spirea en Elzen.

Een op korte afstand alarmerende Kleine karekiet hield ons een hele tijd in spanning. Zo kuierden we richting Scheldedijk. Op de kruin van de immens brede dijk reden slierten fietsers in beide richtingen voorbij zodat we veiligheidshalve de voet van de dijk afwandelden. In de gracht langs zij vonden we Water-violier en op de oever een plekje Marjolein. De Bloedrode heidelibel konden we mooi observeren. Terug in het centrum konden we in een dorpscafé uitblazen, iets drinken en nog wat bijpraten. Onze gids Frans had ons een ongebruikelijke tocht bezorgd, waarvoor dank.

ARDEA Slow excursie naar het Zennegat

24/ 8/2019 - 16 deelnemers

Gids: Luc Van Schoor

Leiding: Joris Van Reusel

Verslag: Stefaan Marysse

Als je het niet kent, was de weg naar het Zennegat niet zo eenvoudig, maar de begeleiders hadden de wegbeschrijving keurig uitgeschreven. Het overstromingsgebied, waar Zenne, Dijle en Kanaal Leuven-Dijle samenkomen is door het Sigmaplan gecreëerd. Het is één onderdeel van de grote infrastructuurwerken waar de Vlaamse gemeenschap eens vooruit-

ziend is geweest en waterbeheer, milieu en recreatie heeft weten te verzoenen.

Klokslag 9 uur, wat frisser dan gemeld, begon de tocht rond het Zennegat en op het eerste zicht was er niet veel te zien ... Een éénzame Tapuit op een bergje was het eerste vogeltje dat de groep kon waarnemen. Het had waarschijnlijk nog nooit op zo'n grote belangstelling kunnen rekenen. De zichtbaarheid werd sterk belemmerd door de droogte die, in dit overstromingsgebied, veel lage struiken deed opschieten waardoor de indruk ontstond dat er niet veel vogels zouden zijn. Maar met de tijd, gebruik makend van de gaten in de begroeiing en de opmerkzaamheid en kennis van de begeleiding in het herkennen van geluid en vlucht, werd ons lijstje van waarnemingen steeds langer.

De niet exhaustieve lijst van de waarnemingen: naast de vele Grauwe ganzen, de trekende Aalscholvers, Kievieten, en de Grasmussen werden ook een Paapje, een Witgat, 6 Knobbelswanen, een achttal Krakeenden, 8 Watersnippen, een tiental Blauwe reigers, één Zilverreiger, een Goudplevier en ook Indische gans gespot. En zowaar op het einde ook een Kemphaan. Voor de leken en beginners onder ons (waarbij de verslaggever) was het onderscheiden van de Watersnippen, Goudplevier, Witgat en Kemphaan mooi meegenomen. Iets wat zonder begeleiding zou leiden tot giswerk.

Voor we het wisten, stond de zon weer hoog aan de hemel en was het 12.30 u., tijd om deze slow excursie, die vlug voorbijging, te besluiten met gemeente dank aan de organisatoren.

Plantentuin Meise

31/ 8/2019 - 14 deelnemers

Gids: Jean-Marie & Sonja Vanhove

Leiding: Lucy de Nave

Verslag: André De Mul

Vandaag is de laatste dag van de meteorologische zomer, met zomerse temperaturen van om en bij de 30 graden. Het park werd aangelegd in de 19-de eeuw, maar de Plantentuin zelf werd pas in 1939 ingericht. De nationale Plantentuin heeft als missie om planten van over de hele wereld te herbergen en te identificeren en heeft door de jaren heen hierin een interna-

tionale reputatie opgebouwd. Jean-Marie en Sonia hebben ook een missie. Zij willen mensen gidsen, maar ook informeren en sensibiliseren over het belang van planten en de biodiversiteit in het ecosysteem.

Na een korte wandeling langs het historisch kasteel van Bouchout, leiden ze ons in 2 groepjes rond in het Plantenpaleis. In dit paleis worden de klimatologische omstandigheden (licht, warmte, luchtvochtigheid e.d.) nagebootst om voor planten wereldwijd een zo natuurlijk mogelijke leefomgeving te creëren. Maar ook planten zelf, door ondermeer symbiose met dieren (mieren), passen zich verrassend goed aan hun leefomgeving aan. Via verschillende serres wandelen we achtereenvolgens door het tropisch -, het subtropisch regenwoud, het mediterrane boom, de woestijn, de tropische draslanden, de Savanne en het moessonwoud, terug in de Plantentuin. Het is inmiddels na de middag en tropisch warm. In de schaduw van het terras van het Pachtthof eten we onze bokes en discussiëren over het gebrek aan politieke daadkracht tegenover de klimatologische uitdagingen van vandaag.

Na deze lunch- en rustpauze doen we nog een wandeling. Johnny krijgt nog een privérondeleiding van Sonia in de Rozentuin, maar die staat nu niet in bloei. Wij wandelen naar het Coniferetum. De natuur wordt niet alleen bedreigd door de mens, maar ook door "natuurlijke" vijanden zoals de Schorskever die in het bijzonder bomen aantast. Via het Herbetum met de Balatkas, genoemd naar de tuinarchitect van Leopold II, komen we in het Salicetum, met een grote - de grootste - wilgencollectie en -populatie, nationaal en mondiaal. Het wandelpad leidt verder onder meer langs Ginkgo, Amerikaanse tulpenboom en Acer. De warmte is drukkend en we hebben dorst. Gelukkig is de Oranjerie dichtbij. Hier drinken we nog een glas en praten nog na over hoe het was. Bedankt aan Jean-Marie, Sonia en Lucy voor deze mooie dag.

Zomerwandeling te Averbode bos & heide

22/ 9/2019 - 13 deelnemers

Gids: Nicole Boussemaere

Leiding: Lucy de Nave

Verslag: Tuur Wuyts

Op deze nazomer zondag leidde Nicole ons rond in het uitgestrekte bos- en heidegebied rond de abdij van Averbode op de grens van drie provincies nl. Antwerpen, Vlaams Brabant en Limburg. Mooi is het er wel maar een parkeerplaats vinden is een hele opgave op zo'n uitgelezen dag ! Goed gedocumenteerd als steeds hield Nicole aan de poort en op het binnenplein een korte inleiding over het ontstaan en de bouw van dit klooster en de barokke kerk. En dan ... op pad !

Het landschap is hier de laatste tijd grondig en ten goede verandert. Vroeger uitgestrekte dennenbossen om economische reden (mijnbouw) maar nu wordt er meer ingezet op loofhout en creëren van heidegebieden. De bloeiperiode van de heide was reeds voorbij. Op open plekken een aantal groeiplaatsen van Moeraswolfsklauw, Liggend hertshooi, Koningsvaren en ook enkele Zandblauwtjes. Hier en daar vloog een Blauwvleugelsprinkhaan op waarbij de blauwe achtervleugels mooi te zien waren. Vogels waren er haast niet te spotten. We waren al blij één koppel Buizerds hoog in de lucht te zien en op een ven één eenzame Dodaars. Even konden we ook nog het geluid van Boomklever en Zwarte specht horen. Langs de paden stonden er nog wel bloeiende planten zodat de botanisten ook aan hun trekken kwamen.. Waar paardenvijen lagen vonden we ook talloze levende en dode mestkevers. Paddenstoelen werden ook maar mondjesmaat gevonden vanwege de extreme droogte, toch vonden we o.a. Dennenvoetzwam. Het weidse landschap maakte echter veel goed.

Om binnen het tijdschema te blijven werd de wandeling iets ingekort. Terug aan het vertrekpunt werd Nicole hartelijk bedankt voor haar inzet.

Spaendonk voerde meteen de soorten in op zijn smartphone. Handig hé ! Bij elke gevonden soort gaf Lucy een toelichting over de kenmerken, eigenschappen, gebruik in geneeskunde en gevaren bij het nuttigen.

Dan liever de zwammen laten staan in de natuur en er van genieten ! Een kleine greep uit het aanbod: Elfenbankje op een boomstronk. De Gele knolamaniet en ook de extreem giftige Groene knolamaniet. De Groene anijstrechtterzwam is een goed gekozen naam want de geur is onmiskenbaar ! Kleverige koraalzwam – mooi goudgeel vruchtlichaam. Geelwitte russula. Vliegenzwam waar een heel verhaal rond verteld werd. Grote stinkzwam. Heel speciaal is de Rhododendronknopvreter. Als een mycoloog er niet de aandacht op vestigt zal je dit vrijwel nooit opmerken. De verzameling zwarte “knotsjes” lijken wel speldjes op een speldenkussen !

Tevreden en iets slimmer (?) kwamen we terug aan ons vertrekpunt. Lucy, 't was weer de moeite, bedankt.

Vogels spotten in Anderstad

27/10/2019 - 23 deelnemers

Gids: Tuur Wuyts

Leiding: Wim Vandeweyer

Verslag: Chris De Ranter

Op de Bist waren we met z'n negenen, maar eens aangekomen in Lier telde ons groepje 17 personen en later groeide dit zelfs aan tot 23. Een leuk gezelschap om een rondje te wandelen in dit waterrijk gebied. Met het Netekanaal aan de linkerkant en de grote plas en de Nete langs rechts kuierden we over de begroeide dijk. Op de plas was heel wat leuks te zien: Lepelaar, Stormmeeuw, Kleine mantelmeeuw, verschillende Blauwe reigers, Aalscholvers,

nog volop in bloei. De Gewone beurszwam wist dat het herfst was geworden en liet zich op diverse plaatsen opmerken. En dan waren er nog die rare vondsten zoals een poot van een Chinese wolhandkrab. Hoe was die op de weg verzeild geraakt? En de Aziatische koffer-mossel dan, ook al een ongewenst cadeautje uit het oosten. Op de terugweg bespeurde Lucy Warkruid op Brandnetel. En Wim had zelfs een IJsvogel gespot. Het was dus werkelijk een boeiende, aangename wandeling geworden die we rond halftwaalf aan onze auto's weer afsloeten.

Wandeling in het Zoerselbos

3/11/2019 - 26 deelnemers

Gids: Linda Lambreghts

Leiding: Lucy de Nave

Verslag: Tuur Wuyts

Reeds van 's morgens was het een druilerige, regenachtige dag. Zouden er met zo'n weer wandelaars komen opdiken ? Maar een harde kern van Natuurpunters, aangevuld met 1e jaars biologiestudenten en deelnemers aan de maandelijkse zondagwandelingen in het Zoerselbos ingericht door de vzw “De Vrienden van het Zoerselbos & Bezoekerscentrum het Boshuis” zagen het wel zitten. Linda nam ons mee op pad in dit gebied van 400 ha dat bestaat uit loofhout, naaldbout, beemden en geplagde gedeelten. De Tappelbeek die behoort tot het Netebekken doorsnijdt het Zoerselbos via 4 sluisjes. Deze oude sluisjes maakten het mogelijk om in de wintermaanden de beemden te bevoeien. Onze gedreven en goed gedocumenteerde gids vertelde over de rijke geschiedenis van het complex met reeds een eerste vermelding in 1233! Het wandeltraject leidde langs statige dreven, bospaadjes en door geplagde gedeelten. Regelma-

Paddenstoelenwandeling Vrieselhof

6/10/2019 - 15 deelnemers

Gids: Lucy de Nave

Verslag: Tuur Wuyts

Geen najaar zonder paddenstoelenwandeling en wie is daar in onze afdeling de geknipte gids voor ? Juist, Lucy ! Niettegenstaande het druilerige weer kwamen 15 enthousiastelingen opdagen. Na een korte inleiding over de geschiedenis van dit provinciaal domein begon de zoektocht naar de paddenstoelen. Dankzij de regen van de voorbije dagen hoefden we niet lang te zoeken. Niet minder dan een 40 tal soorten passeerden de revue. Walter Van

Bergeenden en Kokmeeuwen. Ook een enkele Slobeend en een paar Wintertalingen waren van de partij. Maar het eerste geluid dat we opmerkten, kwam toch van op het droge: een Cetti's zanger liet van tussen het riet zijn explosieve zang horen. Ook in de lucht was geregeld wat te zien: een paar Nijlganzen bijvoorbeeld alsook een paar Watersnippen en een paar keer een Grote bonte specht in zijn kenmerkende golvende vlucht. We waren hier gekomen om de vogels te observeren maar konden toch moeilijk onze ogen sluiten voor de kruiden en andere groeisels aan onze voeten: Boerenwormkruid, Knoopkruid en Avondkoekoeksbloem stonden

tig werd even halt gehouden om een verhaal te vertellen of uitleg te geven over paddenstoelen, bomen, planten, beheer, plaatsnamen, erfgoed (sluizen) en volksgebruiken. Geregeld moesten de paraplu's geopend worden maar niemand maalde daarom. Het mooie landschap in herfsttooi maakte veel goed. Onderweg vonden we nog een intacte schedel van een reebok! Vogels waren opvallend afwezig op een Boomklever na. De biologiestudenten noteerden en fotografeerden ijverig. Na zowat twee en een half uur bereikten we het bezoekerscentrum. Linda had haar zoveelste gidsbeurt tot een belevenis voor de groep gemaakt waarvoor DANK.

Boven: Wespindief met prooi - foto: Maarten Mortier
Onder: Steenuil - foto: Kathy De Lange

*Kalender * inschrijven noodzakelijk*

2 januari: nieuwjaarswandeling fort 7
5 januari: historische rondleiding fort 7
11 januari: werkdag Uilenbos
18 januari: ARDEA 2.0 startavond
18 januari: winteravond - libellen
*25 januari: wintervleermuizentelling fort 7
25 januari: historische rondleiding fort 7
*26 januari: Zeeland & Zuid-Holland
2 februari: Anderstad
8 februari: ANKONA
9 februari: historische rondleiding fort 7
*15 februari: LAV - kaas & wijnavond
*16 februari: ganzentocht Zeeuws-Vlaanderen
*21 februari: info-avond broedvogel monitoring
22 februari: nestkasten timmeren
22 februari: historische rondleiding fort 7
23 februari: mossenwandeling
1 maart: spechten in het Uilenbos
8 maart: Middelheim
8 maart: historische rondleiding fort 7
*14 maart: telling Halsbandparkieten
15 maart: Viersels gebroekt
21 maart: historische rondleiding fort 7
22 maart: Webbekomsbroek te Diest
*28 maart: nacht van de Steenuil
29 maart; natuurwandeling fort 7
4 april; vroege vogels fort 7
5 april: fietstocht Boshoeke
5 april: historische rondleiding fort 7
*11 april: broedvogeltelling Blauwe reiger
13 april: Kalmthoutse heide
18 april: historische rondleiding fort 7
26 april: vroege vogels Hobokense polder
26 april: natuurwandeling fort 7

Teksten voor het volgende nummer graag tegen 20 februari